

יהושע

פרק א'

א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ב מֹשֶׁה עֶבְדִּי מָת וְעַתָּה קוּם עֲבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אֹתָהּ וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נָתַן לָהֶם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

ג כָּל־מָקוֹם אֲשֶׁר תִּדְרֹךְ בְּפָרְגְלֶכֶם בּוֹ לָכֶם נִתְּנִיו כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה:

ד מִהַמְדַּבֵּר וְהַלְבֹּנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנֶּהָר הַגָּדוֹל נְהַר־פָּרָת כָּל אֶרֶץ הַחֲתִים וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מִבּוֹא הַשָּׁמֶשׁ יִהְיֶה גְבוּלְכֶם:

ה לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ לִפְנֵיהֶּ כָּל יְמֵי חַיָּהוּ כְּאֲשֶׁר הָיִיתִי עִם־מֹשֶׁה אֲהִיָּה עִמָּךְ לֹא אֶרְפָּה וְלֹא אֶעֱזֹבְךָ:

ו חֹזֶק וְאַמֶּץ כִּי אֹתָהּ תִּנְחִיל אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבוֹתֶם לָתֵת לָהֶם:

ז רַק חֹזֶק וְאַמֶּץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּךְ מֹשֶׁה עֶבְדִּי אֶל־תִּסּוֹר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל לְמַעַן תִּשְׁכִּיל בְּכֹל אֲשֶׁר תִּלְךְ:

ח לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיהֶּ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וּלְיָלֵה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל־הַכְּתוּב בּוֹ כִּי־אֶז תִּצְלִיחַ אֶת־דַּרְכְּךָ וְאֶז תִּשְׁכִּיל:

ט הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֹזֶק וְאַמֶּץ אֶל־תַּעֲרֹץ וְאֶל־תַּחַת כִּי עִמָּךְ יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תִּלְךְ:

י וַיִּצֹו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שֹׁטְרֵי הָעָם לֵאמֹר:

יא עֲבְרוּ וּ בְקִרְבַּ הַמַּחֲנֶה וְצַוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הִכִּינוּ לָכֶם צִידָה כִּי בְעוֹד וּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבוֹא לְרִשֵׁת אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ:

יב וְלָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

יג זְכוּר אֶת־הַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבְד־יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מְנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת:

יד נְשִׁיכֶם טַפְכֶם וּמִקְנֵיכֶם יֵשְׁבוּ בָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חַמְשִׁים לִפְנֵי אַחֲיֵיכֶם כָּל גְּבוּרֵי הַחִיל וְעֲזַרְתֶּם אוֹתָם:

טו עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה וּ לְאַחֲיֵיכֶם כָּכֶם וַיִּרְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם וּשְׁבַתְּם לְאָרֶץ יְרֻשַׁתְכֶם וַיִּרְשַׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר וּ נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:

טז וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלַחַנוּ נִלְךְ:

יז כָּכֹל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֲלֶיךָ רַק יְהִיָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה:

יח כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִמְרָה אֶת־פִּיהֶּ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכֹל אֲשֶׁר־תִּצְוֶנוּ יוֹמָת רַק חֹזֶק וְאַמֶּץ:

יהושע פרק א'

א וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מִשְׁרַת מֹשֶׁה לֵאמֹר:

מצודת ציון: בן נון - בחיר"ק, כמו בן בסגו"ל, ולפי שהן מילות זעירות ודבוקות, תקל הקריאה בחיר"ק מבסגו"ל.
מצודת דוד: ויהי וגוי' - באה הוי"ו להוסיף ולחבר למה שהשלימה התורה בספור מיתת משה, ואמר שאחרי זה אמר ה' אל יהושע וגוי'.

ב מֹשֶׁה עֲבָדִי מֵת וְעַתָּה לְךָ עֹבֵר אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה אֹתָהּ וְכָל־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָהֶם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:

מצודת ציון: קום - הוא ענינו זרוז, כמו (דברים י"א) "קום לך למסע".
מצודת דוד: משה עבדי מת - רוצה לומר: אילו היה עדיין חי לא יכולתם לעבור את הירדן, כי עליו נגזר לבל יעבור. ועתה - הואיל והוא מת, קום עבור וגוי'.

ג כָּאֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֶל־מֹשֶׁה:

מצודת ציון: תדרך - מלשון דרך, וענינו הליכה וצעידה.
מצודת דוד: בו - מוסב על תחילת המקרא, על "כל מקום".

ד מִהַמְדַּבֵּר וְהַלְבִּנוֹן הַזֶּה וְעַד־הַנָּהָר הַגָּדוֹל נְהַר־פָּרָת כָּל אֶרֶץ הַחֲתִים וְעַד־הַיָּם הַגָּדוֹל מְבֹאֵה הַשָּׁמֶשׁ יִהְיֶה גְבוּלְכֶם:

מצודת ציון: והלבנון - כן שם היער, ואולי גדלו בו אילני לבנה. מבוא - ענינו שקיעה, כמו (בראשית כ"ח:יא) "כי בא השמש".
מצודת דוד: מבוא השמש - שהוא ברוח מבוא השמש.

ה לֹא־יִתְיַצֵּב אִישׁ לְפָנֶיךָ כָּל יָמֵי חַיֶּיךָ כְּאֲשֶׁר הִיִּיתִי עִם־מֹשֶׁה אֱהִיָּה עִמָּךְ לֹא אֲרַפֶּךָ וְלֹא אֶעֱזֹבְךָ:

מצודת דוד: לא יתיצב איש לפניך - רוצה לומר: לא יתגבר להיות נצב הקומה. לא ארפך - לא אתן לך רפיון ממני.

ו חֶזֶק וְאַמֶּץ כִּי אִתָּה תִּנְחִיל אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבוֹתֶם לָתֵת לָהֶם:

מצודת ציון: ואמץ - אף הוא ענין חוזק, כמו (משלי כ"ד:ה) "מאמץ פח".
מצודת דוד: חזק ואמץ - בהנהגת העם כראוי.

ז רַק חֶזֶק וְאַמֶּץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל־הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּךְ מֹשֶׁה עֲבָדִי אֶל־תִּסּוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל לְמַעַן תִּשְׁפִּיל בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ:

מצודת ציון: תשפיל - ענינו הצלחה, וכן (שמואל א' י"ח:יד) "ויהי דוד לכל דרכו משפיל", כי המצליח נראה להבריות שעשה מעשיו בהשכל.
מצודת דוד: רק וגוי' - כי לולא זאת לא תועיל כלום בהנהגת העם כראוי. למען תשפיל - בעבור שמירת התורה תשכיל.

ח לֹא־יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וּלְיָלֵה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל־הַכְּתוּב בּוֹ כִּי־אָז תִּצְלִיחַ אֶת־דְּרָכְךָ וְאָז תִּשְׁפִּיל:

מצודת ציון: ימוש - יסור, כמו (ישעיהו נ"ט:כא) "לא ימוש מפיך". והגית - פעם תשמע לדבור, כמו (תהילים ל"ה:כח) "לשונך תהקף", ופעם תשמע למחשבה, כמו (תהילים מ"ט:ד) "והגות לפני".
מצודת דוד: לא ימוש ספר התורה הזו - האמור במקרא שלפניו (פסוק ז) "אשר צוה משה". למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו - כי קשימוש מפיך, פן תשכח מה. כי אז - כשתשמור לעשות וגוי', תצליח את דרכך.

ט הֲלוֹא צִוִּיתִיךָ חֶזֶק וְאַמֶּץ אֶל־תַּעֲרֹץ וְאֶל־תַּחַת כִּי עִמָּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ:

מצודת ציון: הלווא - המילה ההיא תורה לזרו ולחזק, כמו (שופטים ו:יד) "הלא שלחתיך". תערץ ותחת - שתיהם ענינם פחד, כמו (דברים ז:כא) "לא תערץ מפניהם", (דברים א:כא) "ואל תחת".
מצודת דוד: הלווא צויתיה וגוי' - אני מצוה לך חזק במלחמה מול האויב ואל תירא: כי עמך ה' וגוי' - ולא אמר "כי עמך אני" אף שה' היה המדבר, ודוגמתו "וישלח... ואת שמואל" (שמואל א' י"ב:א), והמדבר היה שמואל.

י וַיִּצְוֵנו יְהוֹשֻׁעַ אֶת־שְׁטָרֵי הָעָם לֵאמֹר:

מצודת ציון: שטרי - הם הממונים להשמיע להעם דברי המושל ולהכריח על קיומם, כמו (דברים ט"ז:יח) "שפטים ושטרים".

יא עֲבְרוּ וּ בְּקֶרֶב הַמַּחֲנֶה וַצִּוּנוּ אֶת־הָעָם לֵאמֹר הִכִּינוּ לָכֶם צִידָה כִּי בְּעוֹד וּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן הַזֶּה לְבֹאֵה לְרִשְׁתׁ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נֹתֵן לָכֶם לְרִשְׁתָּהּ:

מצודת ציון: צדה - מזון, כמו (יהושע ט:ה) "לכם צידם". בעוד - תרגומו: בסוף.
מצודת דוד: וצונו וגוי' - אף כי נאמר קודם שילוח המרגלים, מכל מקום על כרחך הצווי היה אחרי זה, כי ביום שהלכו המרגלים לנו ביריחו, ובהר התעכבו שלשה ימים ובחזירתם לנו במקומם, וביום שאחריו לנו אצל הירדן, וממחרת עברו הירדן. הכינו לכם צידה - עם כי עדיין אכלו את המן, מכל מקום היה בידם מפרי האדמה ממה שהביאו להם תגרי הגוים, ואת זה צום להכין.

יב וְלִרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שִׁבְט הַמְּנַשֶּׁה אָמַר יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר:

יג זָכוֹר אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֲבָד־יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מְנִיחַ לָכֶם וְנָתַן לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת:

מצודת דוד: זכור - עליכם לזכור. מניח לכם וגוי' - נותן לכם מקום מנוחה, בתת לכם הארץ הזאת שבעבר הזה.

יד נָשִׁיכֶם טַפְכֶם וּמִקְנֵיכֶם יִשְׁבוּ בְּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְאַתֶּם תַּעֲבְרוּ חַמְשִׁים לַפָּנִי אַחֲיֵיכֶם כָּל גְּבוּרֵי הַחֵיל וְעֲזַרְתֶּם אוֹתָם:

מצודת ציון: חמשים - מזויינים, כמו (שמות י"ג:יח) "וּנְחֻמְשִׁים עָלָי".

טו עַד אֲשֶׁר־יָנִיחַ יְהוָה וּ לְאַחֲיֵיכֶם כָּכֶם וַיִּרְשׁוּ גַם־הֵמָּה אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם נָתַן לָהֶם וּשְׂבָתָם לְאָרֶץ יִרְשַׁתְכֶם וַיִּרְשַׁתֶּם אוֹתָהּ אֲשֶׁר וּ נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרַח הַשָּׁמֶשׁ:

מצודת דוד: עד אשר יניח וגוי' - עד אשר יתן ה' מקום מנוחה גם להם. וירשתם אותה - רוצה לומר: אז תאחזו בה מבלי מערער הואיל ותקיימו התנאי. מזרח השמש - בעבר המזרחי.

טז וַיַּעֲנוּ אֶת־יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר כָּל אֲשֶׁר־צִוִּיתָנוּ נַעֲשֶׂה וְאֶל־כָּל־אֲשֶׁר תִּשְׁלַחְנוּ נִלְךְ:

יז כָּכֶל אֲשֶׁר־שָׁמַעְנוּ אֶל־מֹשֶׁה כֵּן נִשְׁמַע אֲלֶיךָ רַק יְהִיָּה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עִמָּךְ כְּאֲשֶׁר הָיָה עִם־מֹשֶׁה:

מצודת דוד: רק וגוי' - רוצה לומר: לא נשמע אליך רק כשיהיה ה' עמך וגוי', אבל לא בזולת זה.

יח כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־יִמְרָה אֶת־פִּיךָ וְלֹא־יִשְׁמַע אֶת־דְּבָרֶיךָ לְכָל אֲשֶׁר־תִּצְוֶנוּ יוֹמֵת רַק חֶזֶק וְאַמֶּץ:

מצודת ציון: ימרה - מלשון מרי ומרד, כמו (דברים כ"א:יח) "סוֹרֵר וּמֹרֵר".
מצודת דוד: רק חזק ואמץ - לענוש המורדים, ולא למחול על כבודך.

